

ABD'nin Suriye'ye Hava Saldırıları Nasıl Okunmalı

Suriye rejiminin İdlib'e bağlı Han Şeyhun kentine yönelik kimyasal silah saldırıları sonucunda 80'e yakın sivil hayatını kaybetti, 300'e yakın insan da yaralandı. 6 Nisan sabahı (Amerika'da yerel saatle akşam 21.00 civarında) Trump liderliğindeki ABD, Suriye rejimine yönelik caydırıcılık taşıyan ilk saldırısını gerçekleştirdi. Trump'ın yaptığı açıklamada özellikle vurgulamaya çalıştığı konu ise, kendisinin halefi Obama'dan çok daha farklı olacağı ve ABD'nin bu dönemde daha farklı bir pozisyon alacağı yönündeydi. Oysa daha önce de Suriye'de kimyasal saldırılar olmuş ve bu saldırılara uluslararası güçler tarafından ciddi bir tepki verilmemişti. Bu sebeple ABD'nin 59 Tomahawk'lu saldırısını en hafif tabiriyle sürpriz olarak karşılamak da mümkün.

Bununla birlikte saldırıdan önce Rusya'ya haber verilmesi ve Humus'a bağlı hava üssünün büyük ölçüde boşaltılması ise, Suriye rejiminin kayıplarının minimum düzeyde olmasına sebebiyet vermiş durumda. Trump yaptığı açıklamada, uluslararası camianın Esed'e bir cevap vermesi gerektiğini ve bu korkunç saldırıların karşılıksız kalmayacağını belirtmiştir. ABD'nin bu adımına İngiltere, Japonya ve Kanada gibi geleneksel müttefikleri her zamanki gibi destek mahiyetinde açıklamalarda bulunurken, Rusya ve İran saldırıyı kınamıştır. Türkiye her ne kadar destek mahiyetinde bir açıklama yapsa da ABD'nin saldırılar konusundaki niyeti hakkında net bir pozisyon almakta zorlanmıştır.

Suriyeliler açısından bakıldığında altı yıldır devam eden katliam ve kaostan sonra, Suriye konusunda yerli Suriyeli grupların etkisinin minimum düzeye indiği, bölgesel ülkelerin etkisini büyük ölçüde yitirdiği, buna karşılık Rusya ve ABD gibi büyük güçlerin etki ve gücünün ise büyük ölçüde arttığı bu dönemde, ABD'nin Rusya'dan bağımsız bir şekilde tek başına bölgeye kapsamlı bir askerî müdahale olasılığı bir hayli azalmış görünüyor. Diğer yandan bu bombalamaların Suriye rejimini indirme niyetinin olmadığını iddia etmek de mümkün. Zira Esed rejiminin 2013 yılında kimyasal silahlarını teslim etme anlaşması ile kendini güvence altına aldığı ve böylece dışarıdan herhangi bir askerî müdahalenin büyük ölçüde engellediği de söylenebilir. Daha açık bir ifade ile Batı ile Esed rejimi arasında yapılan nükleer silahların teslim edilmesi anlaşması, aynı zamanda Esed rejimin garantörlüğünü de teşkil etmektedir.

ABD'nin Ortadoğu'ya müdahalelerinde duygusal bir tepkiden ziyade her zaman tamamen rasyonel ve pragmatist bir yaklaşımla hareket ettiğini söylemek yanlış olmaz. ABD'nin önceki müdahalelerinde de görüldüğü üzere, Suriye'ye yönelik politikalarında iki ana dinamik bulunmaktadır: 1) İsrail'in güvenliğini daha fazla pekiştirmek ve 2) Bölgede bir Kürt devleti kurulması çalışmalarını bir adım daha ileriye taşımak. Dolayısıyla bu saldırının bir boyutunu bu konular oluştururken bir boyutunu da Trump'a iç kamuoyunda zayıf kaldığı eleştirilerini bertaraf etme fırsatı vermesi oluşturmaktadır.

Diğer yandan ABD'nin Suriye'ye saldırısının kamuoyunda bir heyecan yarattığı ve zalimlerin cezalandırılması konusunda genel olumlu bir kanaat oluşturduğu da görülmektedir. Ancak Suriye'de bugüne kadar yüz binlerce insan öldürülmüş, milyonlarca insan yerinden edilmiş ve uluslararası camia bütün bu olaylara herhangi bir tepki vermemiştir. Bunun yanında bu saldırıların Suriyelilerin hayatında herhangi olumlu bir değişikliğe yol açma ihtimalinin de oldukça zayıf olduğu ve rejimin konvansiyonel silahlarla sistematik bir şekilde insan öldürmeye devam edeceği de muhakkaktır.

Suriye denklemi; geldiği nokta itibarıyla çok dinamikli, çok katmanlı, çok aktörlü ve çok karmaşık bir yapı arz etmektedir. Artık Suriyelilerin bir sürü faktörü göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bundan sonra Rusya'nın askerî anlamda yerleştiği, İran'ın binlerce militan yığıldığı, DAEŞ gibi kullanışlı örgütlerin de mevcudiyetini sürdürdüğü Suriye'de, ABD'nin bölgeye doğrudan herhangi bir müdahale ihtimali oldukça zor görünmektedir. Diğer yandan İsrail'in de baskısıyla ABD'nin bu tür dışarıdan müdahalelere -Rusya'yı da bilgilendirerek- devam etme ihtimali bulunmaktadır. Zira Hizbullah'ın İsrail sınırında yerleşmesi ve daha da güçlenmesi, İsrail açısından kabul edilemez bir durum teşkil etmektedir. Öte yandan bölgesel güçlere danışmadan ve tam bir iş birliği olmadan buraya yapılacak her türlü yabancı müdahalenin sahadaki durumu daha da zorlaştıracığı muhakkaktır. Zira saldırılardan sonra gerek ABD'nin gerekse diğer güçlerin uçuşa yasak bölge konusunu telaffuz etmemiş olması sebebiyle aslında ABD'nin niyetinin tam olarak ne olduğunu söyleyebilmek de mümkün değildir. Bu anlamda bu saldırıyı ve benzeri girişimleri heyecan yerine temkinle karşılamak çok daha isabetli olacaktır.

Bunların dışında bu saldırıyı sadece bir cezalandırma girişimi olarak görmek de eksik olacaktır. Zira ABD Akdeniz'den fırlattığı bu füzelerle aynı zamanda bölgeden çekilmediğini ve çok güçlü olduğunu da

göstermek istemiştir. Bu saldırının amacının ayrıca Akdeniz'de Rusya'nın artan askerî gücüne karşın ABD'nin bu coğrafyada hâlâ askerî üstünlüğe sahip olduğunu gösterme ve müttefiklerine güvence verme niteliği taşıdığını da belirtmek gerekir.